

UNIVERSITEIT VAN PRETORIA
UNIVERSITY OF PRETORIA
YUNIBESITHI YA PRETORIA

**DIE HISTORIESE AGTERGRONDE
VAN DIE
HONGAARS-AFRIKAANSE
PREDIKANTEFAMILIE
PAPP**

DEUR

KÁLMÁN DIEDERIK PAPP

**VOORGELÊ TER VERVULLING VAN DIE VEREISTES
VIR DIE GRAAD**

MAGISTER ARTIUM

**IN DIE
FAKULTEIT TEOLOGIE
DEPARTEMENT KERKGESKIEDENIS EN KERKREG
VAN DIE**

UNIVERSITEIT VAN PRETORIA

STUDIELEIER: PROF DR SJ BOTHA

MEI 2002

UNIVERSITEIT VAN PRETORIA
UNIVERSITY OF PRETORIA
YUNIBESITHI YA PRETORIA

**DIE HISTORIESE AGTERGRONDE
VAN DIE
HONGAARS-AFRIKAANSE
PREDIKANTEFAMILIE
PAPP**

DEUR

KÁLMÁN DIEDERIK PAPP

**VOORGELÊ TER VERVULLING VAN DIE VEREISTES
VIR DIE GRAAD**

MAGISTER ARTIUM

**IN DIE
FAKULTEIT TEOLOGIE
DEPARTEMENT KERKGESKIEDENIS EN KERKREG
VAN DIE**

UNIVERSITEIT VAN PRETORIA

STUDIELEIER: PROF DR SJ BOTHA

MEI 2002

INHOUDSOPGAWE

	INLEIDING	1
1	DIE HONGAARSE HERVORMDE KERK	4
1.1	Voorgeskiedenis en oerreligie	4
1.2	Bekering tot die Christendom	7
1.3	Die Hongaarse Christendom in die Middeleeue	10
1.4	Die Kerkhervorming in die sestiende eeu	26
1.5	Die Kontrareformasie in die sewentiende eeu	45
1.6	Die stryd om bestaansreg in die agtiende eeu	52
1.7	Die negentiende eeu	58
1.7.1	Die opkoms van 'n volkskerk	58
1.7.2	Die voortgesette stryd om godsdienstvryheid	62
1.7.3	Die oorgangstyd na die twintigste eeu	72
1.8	Die twintigste eeu	74
1.8.1	Die Eerste Wêreldoorlog	74
1.8.2	Die Russiese Rewolusie van 1917	75
1.8.3	Die Hongaarse Rewolusie van 1918/9	76
1.8.4	Die Kommunistiese oornamte en Teenrewolusie van 1919	78
1.8.5	Die Anti-kommunistiese regering van 1919/20	80
1.8.6	Die Vredesverdrag van Trianon	81

2	DIE VOORGESLAGTE	85
2.1	Die vaderlike geslagslyn	87
2.1.1	Stamboom van die vaderlike geslagslyn	88
2.1.2	Vooraanstaande voorouers in die vaderlike geslagslyn	90
2.1.3	Predikante in die vaderlike geslagslyn	93
2.2	Die moederlike geslagslyn	93
2.2.1	Stamboom van die moederlike geslagslyn	94
2.2.2	Vooraanstaande voorouers in die moederlike geslagslyn	95
2.2.3	Predikante in die moederlike geslagslyn	96
2.3	Ouers	100
	LITERATUURVERWYSINGS	104
	SAMEVATTING	109
	SUMMARY	110

DIE HISTORIESE AGTERGRONDE VAN DIE HONGAARS-AFRIKAANSE PREDIKANTEFAMILIE PAPP

INLEIDING

Ds Kálmán Papp, predikant van die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika sedert 1951, stamvader van die familie Papp in Suid-Afrika en tot op hede die enigste Hongaarsgebore persoon wat predikant van 'n reformatoriese kerk in Suid-Afrika geword het, is uit 'n tradisieryke Hongaarse predikantefamilie afkomstig. Onder sy voorouers kom daar in elk van die sewe geslagslyne wat sy eie geslagslyn voorafgaan, een of meer predikante voor - in totaal minstens sewentien. Aan vaderskant was sy vader en aan moederskant was sy grootvader, oor-grootvader, twee oor-oor-grootvaders, drie oor-oor-oor-grootvaders, een oor-oor-oor-oor-groot-vader en een oor-oor-oor-oor-oor-grootvader almal met sekerheid predikante in die *Magyarországi Református Egyház*, die Hervormde Kerk van Hongarye.

Alhoewel hierdie ryk tradisie in Hongarye aan sy einde gekom het met Papp se vertrek na Nederland in 1947 en sy uiteindelijke emigrasie na en permanente vestiging in Suid-Afrika in 1949, is dit tog aan die suidpunt van Afrika voortgesit. Twee van sy seuns, Kálmán Diederik en Wilfried Wilhelmus, het onderskeidelik in 1978 en 1980 ook predikante geword, beide in die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika. Aangesien Papp en sy vader dieselfde name het, word daar verder in hierdie studie na hom verwys as Kálmán II en na sy vader as Kálmán I.

Die Suid-Afrikaanse familie Papp se herkoms uit hierdie ryk tradisie regverdig die opskrifstelling van die historiese en genealogiese agtergronde van hierdie familie sodat dit nie vir die kerk en nageslag verlore sal gaan nie. Hierdie studie het dus eerstens ten doel om die geskiedenis van die Hongaarse Hervormde Kerk en dié van die voorgeslagte van Kálmán II kortliks weer te gee. Omdat die geskiedenis van die Hongaarse Hervormde Kerk egter onlosmaaklik verbonde is aan dié van die Hongaarse volk, word die weergawe van die geskiedenis van die kerk tegelykertyd 'n bondige samevatting van die geskiedenis van die volk.

Die tweede oogmerk van hierdie studie is om die agtergrond te skets vir 'n beoogde studie wat uitsluitlik oor die lewe en werk van Kálmán II self sal handel. Benewens die feit dat hy 'n Suid-Afrikaanse stamvader is, is hy as persoon wyd bekend, nie net in Krugersdorp, waar hy vir veertig jaar predikant van die gemeente Krugersdorp van die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika was nie, maar ook in 'n baie wyer kring. Hierdie bekendheid is hoofsaaklik te danke aan sy aangrypende lewensgeskiedenis, sy interessante bedieningstyd as predikant en sy merkwaardige persoonlikheid. Met laasgenoemde oogmerk in gedagte, word hierdie studie by Kálmán II se geboortedatum afgesluit.

In die eerste afdeling van hierdie studie word die hier ter lande grootliks onbekende geskiedenis van die vestiging van die Christendom en totstandkoming van die Protestantisme in Hongarye hanteer, met spesifieke verwysing na dié van die Hongaarse Hervormde Kerk. In die tweede afdeling word die geskiedenis van Hongaarse voorgeslagte van die familie Papp hanteer, met spesifieke verwysing na die predikante.

Sover bekend bestaan daar geen omvangryke publikasies oor enige van die sake wat in hierdie studie aangeraak word in Afrikaans nie. Slegs enkele artikels, waarvan die meeste deur Kálmán II self versorg is, kom in publikasies van die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika en in 'n aantal sekulêre dag- en weekblaaie voor. Die ontoeganklikheid van die Hongaarse taal het tot gevolg gehad dat Hongaarse bronne, op enkele uitsonderings na, nie as navorsingsmateriaal benut kon word nie. Daar is gevolglik hoofsaaklik van Engelse, Duitse, Latynse en Nederlandse bronne gebruik gemaak. Met die hulp van en erkenning aan Kálmán II self, kon daar egter wel in sekere gevalle van vertalings van gedeeltes uit Hongaarse bronne gebruik gemaak word.

Oor die voorgeslagte van die familie Papp bestaan daar behalwe vir twee ongepubliseerde Hongaarse geskrifte deur Kálmán II se jonger broer, dr Zoltán Papp, wat in die ekonomie gepromoveer het, niks op skrif nie. Hierdie geskrifte is vóór die aanvang van die opstel van hierdie verhandeling volledig en *verbatim* met die hulp van Kálmán II en sy vrou Wilhelmina (of Mieke, soos sy genoem word) in Afrikaans vertaal, in boekvorm gebind en in die Argiefbewaarplek van die

Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika opgeneem. Sekere gegewens in hierdie bronne is deur Kálmán II en sy seun, Kálmán Diederik, tydens 'n besoek aan Hongarye in Junie/Julie 2000 gekontroleer en aangevul. Die resultate van verdere navorsing deur dr Zoltán Papp is by wyse van 'n addendum, soos deur Kálmán II vertaal, tot een van die bronne toegevoeg in 2001.

Omdat die meeste rolspelers in die geskiedenis wat in hierdie studie behandel word Hongare was en die meeste gebeure hulleself in Hongarye afgespeel het, word plek-, familie- en eiename in die meeste gevalle op die Hongaarse wyse geskryf, uitgesonderd die gebruik om die familienaam vóór die eienaam te plaas.

Die hoop word uitgespreek dat hierdie verhandeling sal voldoen aan die verwagting wat die titel en voorafgaande opmerkings skep, naamlik die tweeledige verwerking en beskrywing van die ontstaan en ontwikkeling van die Hongaarse volk en Hongaarse Hervormde Kerk, asook dié van die voorgeslagte van die Hongaars-Afrikaanse predikantefamilie Papp.

Die vertrou word ook uitgespreek dat drie merkwaardige verskynsels in die kerk weereens bevestig sal word: in die eerste plek dat God nie slegs prominente mense as instrumente in sy hand gebruik om sy werk op aarde uit te voer nie, maar van gewone mense gebruik maak - mense wat nie noodwendig na eer, aansien en roem streef nie, maar doodeenvoudig hulle Godgegewe roeping met hart en siel uitleef om daarmee uitdrukking te gee aan hulle dankbaarheid vir sy grenslose liefde en genade; in die tweede plek dat God hierdie mense in staat stel om vol te hou met hulle dienswerk, selfs onder die moeilikste en gevaarlikste omstandighede, en in die derde plek dat God ouers en grootouers as instrumente in sy hand gebruik om die kennis en gesindheid wat só onmisbaar is vir die diepgang van die geloof, aan hulle nageslagte oor te dra.

Dit was vir my 'n lewenservaring van onskatbare waarde om met die medewerking van my ouers, familielede en tientalle geskifte 'n insae te kon kry in die wel en wee van my pa se voorgeslagte en die volk en kerk waarvan hulle deel was. Dit is my hartewens dat die nageslag dieselfde waardering daarvoor sal hê en dit as 'n Godgegewe kleinood sal bewaar tot in lengte van dae.

SAMEVATTING

Onder die talle immigrante wat predikante in reformatoriese kerke in Suid-Afrika geword het, is daar slegs een wat uit Hongarye afkomstig is naamlik ds Kálmán Papp, sedert 1951 predikant van die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika en stamvader van die familie Papp in Suid-Afrika. Sy wortels lê in 'n land met 'n aangrypende volks- en kerkgeskiedenis en hy stam uit 'n familie met 'n ryk predikante-tradisie - 'n tradisie wat hy in Suid-Afrika kom voortsit het. In hierdie studie word die historiese agtergronde van hierdie predikantefamilie kortliks beskryf.

Die studie val uiteen in twee dele. In die eerste deel word die geskiedenis van die Hongaarse Hervormde Kerk behandel en in die tweede dié van die voorgeslagte. Omdat hierdie geskiedenis onlosmaaklik verbonde is aan dié van die volk, is dit terselfdertyd 'n beskrywing van die geskiedenis van die Hongaarse volk.

Die eerste deel van hierdie studie beslaan agt hoofstukke. In die eerste hoofstuk word die wordingsgeskiedenis van die Hongaarse volk, hulle oerreligie en die totstandkoming van 'n prinsdom behandel. Die tweede hoofstuk handel oor die Hongare se bekering tot die Christendom aan die einde van die tiende eeu en die totstandkoming van 'n koninkryk. Die geskiedenis van die Hongaarse Christendom gedurende die Middeleeue, die ontstaan van 'n feodale stelsel en die oorgang na 'n kapitalistiese stelsel word in hoofstuk drie beskryf. In hoofstuk vier word daar in ietwat meer besonderhede gehandel oor die Kerkhervorming in Hongarye en die geboorte van die Hongaarse Hervormde Kerk. Die vyfde en sesde hoofstukke handel onderskeidelik oor die moeilike jare tydens die Kontrareformasie van die sewentiende eeu en die stryd om bestaansreg van die Protestantisme in die agtiende eeu. In hoofstuk sewe word die Hongaarse Hervormde Kerk se transformasie tot 'n volkskerk en die voortgesette stryd om godsdienstvryheid in die negentiende eeu bespreek en hoofstuk agt handel oor die tragiese oorloë en rewolusies van die eerste twee dekades van die twintigste eeu.

Die tweede deel van hierdie studie, wat drie hoofstukke beslaan, handel oor die voorgeslagte van ds Kálmán Papp aan vaders- én moederskant, met spesifieke verwysing na die predikante.

SUMMARY

Amongst the numerous immigrants that became ministers of religion in the reformed churches of South Africa, only one originates from Hungary. He is the Reverend Kálmán Papp, minister of the *Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika* since 1951 and progenitor of the Papp family in South Africa. Papp derives from a country with a touching national and church-history and descends from a family with a rich clerical tradition which was carried on in South Africa. The historical backgrounds of this clerical family are discussed in this study.

The study consists of two parts. The first part deals with the history of the Hungarian Reformed Church and the second with that of the ancestors. Since the histories of church and forefathers are inseparably linked to that of the people, this study simultaneously becomes a summarised description of Hungarian history.

The first part consists of eight chapters. The genesis of the Hungarian nation, their primeval beliefs and the establishment of a principality are dealt with in chapter one. The second chapter describes Hungary's conversion to Christianity at the end of the 10th century and the establishment of a monarchy. Chapter three deals with the development of Hungarian Christianity during the Middle Ages, the origination of a feudal system and the transition to a capitalist system. The fourth chapter describes the Reformation in Hungary and birth of the Hungarian Reformed Church. Chapters five and six respectively recount the difficult years during the Counter Reformation of the 17th century and Protestantism's struggle for the right of existence in the 18th century. The Hungarian Reformed Church's transformation to a peoples-church and the continued struggle for freedom of religion during the 18th century is discussed in chapter seven and the tragic wars and revolutions of the first two decades of the 20th century and their influence on the church is dealt with in chapter eight.

The second part of this study, consisting of three chapters, deals with the Reverend Papp's paternal and maternal ancestors, with specific reference to the ministers of religion.